

WANITA DAN PEMBANGUNAN

13

I. PENDAHULUAN

13.01 Dalam tempoh Rancangan Malaysia Kelapan (RMKe-8), wanita telah memberikan sumbangan yang ketara kepada pembangunan sosial dan ekonomi negara. Pencapaian pendidikan yang lebih tinggi mendorong peningkatan penyertaan wanita dalam tenaga buruh dan pelbagai aktiviti perniagaan.

13.02 Dalam tempoh Rancangan Malaysia Kesembilan (RMKe-9), usaha akan diambil untuk menyediakan persekitaran yang kondusif bagi memastikan penyertaan wanita yang lebih berkesan dalam pembangunan negara. Wanita akan dilengkapi dengan kemahiran dan pengetahuan yang sesuai bagi menjadikan mereka lebih berdaya saing dan serba boleh untuk menghadapi cabaran ekonomi berasaskan pengetahuan.

II. KEMAJUAN, 2001-2005

13.03 Melalui penyertaan yang lebih baik dalam pasaran kerja serta peningkatan akses dalam pendidikan, wanita telah melibatkan diri dan memberi sumbangan dalam pelbagai bidang kepada pembangunan negara. Penyertaan dan sumbangan ini dicapai, antara lain, berikutan perubahan rangka kerja perundangan dan institusi termasuk pindaan ke atas Perlembagaan Persekutuan, peningkatan keupayaan mendapatkan pekerjaan melalui pencapaian pendidikan yang lebih tinggi serta pelaksanaan dasar dan program gender sensitif.

Kependudukan, Tenaga Kerja dan Guna Tenaga

13.04 Penduduk wanita bertambah pada kadar purata 2.5 peratus setahun, iaitu 48.7 peratus daripada jumlah penduduk negara pada tahun 2005, seperti ditunjukkan dalam *Jadual 13-1*. Peratusan penduduk wanita dalam kumpulan umur 65 tahun dan ke atas bertambah daripada 2.1 peratus pada tahun 2000 kepada 2.3 peratus pada tahun 2005. Pertambahan ini terutamanya disebabkan oleh peningkatan jangka hayat wanita.

JADUAL 13-1

STRUKTUR PENDUDUK MENGIKUT GENDER, 2000 DAN 2005

	2000		2005	
	Bilangan ('000)	%	Bilangan ('000)	%
Penduduk	23,495	100.0	26,748	100.0
Lelaki	11,981	51.0	13,728	51.3
0 -14 tahun	4,116	17.5	4,498	16.8
15 - 64 tahun	7,429	31.6	8,690	32.5
65 dan ke atas	436	1.9	540	2.0
Wanita	11,514	49.0	13,020	48.7
0 -14 tahun	3,887	16.5	4,222	15.8
15 - 64 tahun	7,131	30.4	8,188	30.6
65 dan ke atas	496	2.1	610	2.3
Jangka Hayat (tahun)				
Lelaki		70.0		70.6
Wanita		75.1		76.4

Sumber: Unit Perancang Ekonomi

13.05 Wanita merupakan 48 peratus daripada penduduk dalam kumpulan umur bekerja 15-64 tahun. Dalam tempoh Rancangan, kadar penyertaan tenaga buruh wanita bertambah daripada 44.7 peratus pada tahun 2000 kepada 45.7 peratus pada tahun 2005. Bilangan wanita yang bekerja dalam tempoh Rancangan bertambah daripada 3.3 juta pada tahun 2000 kepada 3.9 juta pada tahun 2005, seperti ditunjukkan dalam *Jadual 13-2*. Peratusan guna tenaga wanita daripada jumlah guna tenaga bertambah daripada 35.6 peratus kepada 36.7 peratus dalam tempoh yang sama. Penglibatan wanita tertumpu pada sektor pembuatan, perdagangan borong dan runcit serta pertanian.

13.06 Dari segi struktur pekerjaan, peratusan wanita yang bekerja dalam kumpulan pekerjaan bergaji tinggi adalah tinggi disebabkan oleh pencapaian yang lebih baik dalam pendidikan. Peratusan wanita dalam kategori pegawai kanan dan pengurus meningkat daripada 4.8 peratus pada tahun 2000 kepada 5.4 peratus pada tahun 2005, seperti ditunjukkan dalam *Jadual 13-3*. Dalam kategori profesional, wanita terutamanya bekerja sebagai doktor, doktor pergigian, peguam dan arkitek. Peningkatan yang ketara juga berlaku dalam kategori perkhidmatan dan jualan, iaitu daripada 13.3 peratus pada tahun 2000 kepada 17.7 peratus pada tahun 2005 manakala jumlah wanita yang bekerja dalam pekerjaan bergaji rendah berkurang, khususnya dalam kategori operator kilang dan mesin dan pemasang.

JADUAL 13-2

**GUNA TENAGA MENGIKUT GENDER DAN SEKTOR,
2000 DAN 2005**

Sektor	Bilangan ('000)				%			
	2000		2005		2000		2005	
	Lelaki	Wanita	Lelaki	Wanita	Lelaki	Wanita	Lelaki	Wanita
Pertanian, Perhutanan, Ternakan dan Perikanan	1,030.3	392.7	1,046.9	358.8	17.3	11.9	15.2	9.0
Perlombongan dan Kuari	36.5	5.3	39.9	2.8	0.6	0.2	0.6	0.1
Pembuatan	1,460.0	1,105.8	1,865.8	1,266.3	24.5	33.5	27.0	31.7
Pembinaan	704.3	47.9	703.5	56.1	11.8	1.5	10.2	1.4
Elektrik, Gas dan Air	66.8	8.2	81.5	11.5	1.1	0.2	1.2	0.3
Pengangkutan, Penyimpanan dan Komunikasi	402.8	58.8	536.3	94.9	6.7	1.8	7.8	2.4
Perdagangan Borong dan Runcit, Hotel dan Restoran	954.7	628.2	1,176.6	750.6	16.0	19.0	17.0	18.7
Kewangan, Insurans, Hartanah dan Perkhidmatan Perniagaan	296.4	203.8	421.4	310.9	5.0	6.1	6.1	7.8
Perkhidmatan Lain	1,019.0	853.1	1,026.6	1,144.4	17.0	25.8	14.9	28.6
Jumlah	5,970.8	3,303.8	6,898.5	3,996.3	100.0	100.0	100.0	100.0

Sumber: Unit Perancang Ekonomi

JADUAL 13-3

**GUNA TENAGA MENGIKUT PEKERJAAN DAN GENDER,
2000 DAN 2005**
(%)

Kategori Pekerjaan	2000		2005	
	Lelaki	Wanita	Lelaki	Wanita
Pegawai Kanan dan Pengurus	8.0	4.8	9.4	5.4
Profesional	5.1	7.2	5.5	7.5
Juruteknik dan Profesional Bersekutu	10.9	14.1	12.6	14.0
Pekerja Perkeranian	5.2	18.3	4.6	17.2
Pekerja Perkhidmatan dan Jualan	12.9	13.3	12.3	17.7
Pekerja Pertanian dan Perikanan	17.5	10.0	14.7	9.9
Pekerja Kraf dan Perdagangan Berkaitan	11.5	4.4	15.2	5.0
Operator Kilang dan Mesin dan Pemasang	16.2	15.8	15.9	11.5
Pekerjaan Asas	12.7	12.1	9.8	11.8
Jumlah	100.0	100.0	100.0	100.0

Sumber: Unit Perancang Ekonomi

Pencapaian Pendidikan

13.07 Kemajuan yang dicapai oleh wanita dalam bidang sosial dan ekonomi sebahagian besarnya disebabkan wujudnya peluang pendidikan yang sama antara lelaki dengan wanita. Enrolmen wanita di sekolah rendah dan menengah menunjukkan nisbah penduduk mengikut gender, iaitu lebih kurang separuh daripada jumlah enrolmen pada tahun 2005. Pada peringkat matrikulasi dan tingkatan enam, enrolmen wanita adalah 67 peratus manakala di universiti awam meningkat dengan ketara daripada 61 peratus pada tahun 2000 kepada 63.4 peratus pada tahun 2005. Walau bagaimanapun, di peringkat lepasan ijazah hanya 48.8 peratus pelajar wanita yang melanjutkan pengajian peringkat sarjana dan 35.7 peratus peringkat kedoktoran. Penyediaan peluang pendidikan yang sama dan mampu dibayar membolehkan *Millennium Development Goal* dari segi mencapai kesaksamaan gender dan penghapusan ketidaksamaan gender dalam pendidikan rendah dan menengah dicapai pada tahun 2005.

Latihan

13.08 Pelbagai program latihan kemahiran dan keusahawanan dilaksanakan bagi membolehkan wanita memajukan diri dan mengambil peluang dalam pasaran pekerjaan. Seramai 3,000 usahawan wanita mendapat manfaat daripada program ini terutamanya penerima pinjaman Yayasan Tekun Nasional (YTN). Program yang sama juga dilaksanakan di bawah Program Keusahawanan Majlis Amanah Rakyat (MARA) yang menyediakan latihan kepada 8,000 wanita. Di samping itu, program latihan dilaksanakan bagi membantu usahawan wanita menaik taraf perniagaan mereka ke peringkat enterpris kecil dan sederhana (EKS). Di bawah Program Pembangunan Keusahawanan Pertanian pula, sebanyak 154 bengkel latihan dikendalikan yang memanfaatkan 6,328 wanita. Hasil daripada program ini, wanita telah menyertai industri makanan berasaskan pertanian yang menghasilkan jumlah jualan sebanyak RM94.1 juta. Pelbagai usaha dilakukan bagi melengkapkan wanita dengan kemahiran dan pengetahuan dalam teknologi maklumat dan komunikasi (ICT). Program seperti Internet Desa dan e-Industri Desa juga dilaksanakan.

Bantuan Kewangan

13.09 Dalam tempoh Rancangan, pelbagai skim bantuan kewangan disediakan bagi memudahkan lebih ramai wanita menjadi usahawan. Di bawah skim YTN, sebanyak RM200 juta dikeluarkan sebagai pinjaman kepada 46,000 wanita untuk membantu mereka dalam aktiviti keusahawanan. Skim Mikro Kredit Bank Simpanan Nasional memberikan pinjaman sebanyak RM446 juta kepada 49,000 usahawan wanita. Melalui Skim Mikro Kredit di bawah Bank Pertanian Malaysia, sebanyak RM55.9 juta pinjaman diluluskan kepada 5,600 wanita. Di bawah Skim Bantuan Khas Usahawan Wanita, sebanyak RM18.5 juta diluluskan kepada

185 usahawan wanita. Pinjaman ini membantu mereka melibatkan diri dalam perkhidmatan berasaskan teknologi maklumat, perekabentukan dan pembungkusan produk, penyelidikan dan pembangunan serta pemasaran. Di samping itu, bagi menggalakkan lebih ramai wanita menceburi aktiviti berkaitan teknologi seperti reka bentuk, paten dan lakaran rencana terperinci, Tabung Perolehan Teknologi untuk Wanita (TAF-W) telah ditubuhkan dengan peruntukan sebanyak RM25 juta.

Taraf Kesihatan

13.10 Wanita memperoleh faedah daripada peningkatan perkhidmatan penjagaan kesihatan. Dalam tempoh Rancangan, jangka hayat wanita meningkat daripada 75.1 tahun pada tahun 2000 kepada 76.4 tahun pada tahun 2005 berbanding dengan lelaki daripada 70 tahun kepada 70.6 tahun. Kematian ibu mengandung yang merupakan petunjuk taraf kesihatan wanita kekal rendah pada 0.3 kematian bagi setiap 1,000 kelahiran hidup.

13.11 Program kesihatan ibu dan kanak-kanak yang bertujuan mengurangkan mortaliti dan morbiditi di kalangan ibu dan kanak-kanak, meningkatkan penjagaan kesihatan ibu sebelum dan selepas bersalin serta memberikan pendidikan kesihatan dan pemakanan telah dilaksanakan. Di samping itu, penekanan diberikan untuk mendapatkan perkhidmatan kelahiran yang selamat. Hasilnya, kelahiran yang dirawat oleh kakitangan terlatih meningkat daripada 99 peratus pada tahun 2000 kepada 99.5 peratus pada tahun 2005. Usaha bersepadu yang diambil untuk meluaskan liputan perkhidmatan penjagaan kesihatan sebelum bersalin membolehkan 77 peratus wanita mengandung mendapatkan akses bagi perkhidmatan ini. Usaha tersebut menyumbang kepada pengurangan kadar kematian ibu mengandung setaraf dengan negara maju.

13.12 Menyedari wanita khususnya wanita muda berada dalam kategori berisiko tinggi dari segi pendedahan kepada *human immunodeficiency virus/acquired immunodeficiency syndrome* (HIV/AIDS), penekanan yang lebih diberikan bagi meningkatkan kesedaran serta menyediakan maklumat dan pendidikan mengenai bahaya HIV/AIDS. Sungguhpun usaha telah dilakukan, peratusan wanita yang dijangkiti HIV meningkat daripada 7.9 peratus atau 466 kes daripada jumlah 5,938 kes pada tahun 2001 kepada 11.6 peratus atau 358 kes daripada jumlah 3,089 kes hingga bulan Jun 2005.

13.13 Peningkatan insiden kanser di kalangan wanita khususnya kanser payu dara dan servik memberikan implikasi yang serius kepada pesakit serta keluarga. Data daripada Daftar Kanser Kebangsaan menunjukkan bahawa insiden kanser payu dara telah meningkat daripada 52.8 peratus bagi setiap 100,000 penduduk pada tahun 2002 kepada 56.8 peratus pada tahun 2005. Memandangkan kanser boleh dirawat jika dikesan pada peringkat awal, usaha telah diambil bagi

menyediakan maklumat dan pengetahuan kepada wanita mengenai kanser dan rawatannya serta menggalakkan pemeriksaan kesihatan yang lebih kerap.

13.14 Memandangkan penggalakan dan pencegahan kesihatan penting bagi memastikan wanita sihat dan kekal sihat, penekanan yang lebih diberi kepada pelaksanaan pendidikan kesihatan dan program kesedaran. Sehubungan ini, program Nur Sejahtera diperkenalkan pada tahun 2004 bagi mendidik wanita mengenai kepentingan pemeriksaan kesihatan yang kerap serta mengamalkan gaya hidup sihat. Di samping itu, *Health Line* diperkenalkan pada tahun 2005 bagi menyediakan maklumat yang menyeluruh dan bersepadu melalui talian mengenai penyakit tidak berjangkit seperti kanser, kencing manis dan penyakit yang berkaitan dengan jantung. Langkah ini memperkasa masyarakat khususnya wanita mengenai pentingnya kesihatan dan pengesanan awal penyakit.

Kemiskinan di Kalangan Wanita

13.15 Pelbagai program ekonomi, sosial dan latihan dilaksanakan oleh Kerajaan dan NGO bagi mengurangkan insiden kemiskinan di kalangan wanita termasuk ibu tunggal dan ketua isi rumah wanita. Melalui program berkenaan, insiden kemiskinan di kalangan ketua isi rumah wanita berkurang daripada 12.5 peratus pada tahun 2002 kepada 11.5 peratus pada tahun 2004. Di bawah Skim Pinjaman Ikhtiar yang dilaksanakan oleh Amanah Ikhtiar Malaysia (AIM), seramai 67,000 wanita daripada kumpulan berpendapatan rendah terlibat dalam perusahaan mikro kredit. Wanita di kawasan luar bandar juga diberi peluang menubuhkan bengkel dan premis gerai perniagaan bagi memudahkan mereka melibatkan diri dalam perniagaan kecil. Di samping itu, latihan ICT dilaksanakan bagi meningkatkan produktiviti dan kecekapan mereka. Skim Khas Ibu Tunggal ditubuhkan oleh AIM pada tahun 2001 membolehkan ibu tunggal menjalankan aktiviti yang menjanakan pendapatan dengan menyediakan akses mudah kepada mereka untuk memperoleh bantuan kewangan. Seramai 2,800 ibu tunggal mendapat manfaat daripada skim ini.

Perundangan Sokongan

13.16 Dalam tempoh Rancangan, perundangan sedia ada dikaji semula dan perundangan baru telah diluluskan bagi melindungi hak dan maruah wanita. Pada tahun 2001, Perkara 8 (2) Perlembagaan Persekutuan dipinda bagi memasukkan perkataan 'gender' sebagai satu daripada asas untuk mencegah diskriminasi dan seterusnya beberapa undang-undang telah dipinda. Mulai tahun 2002, balu kakitangan Kerajaan telah dibenarkan terus menerima pencen selepas berkahwin semula manakala pindaan yang sama dibuat ke atas Akta Keselamatan Sosial 1969 pada tahun 2003. Akta Tanah (Kawasan Penempatan Berkelompok) 1960 telah dipinda pada tahun 2002 bagi membenarkan isteri peneroka mendapat pemilikan bersama ke atas tanah yang diberikan kepada suami mereka di

bawah skim pembangunan tanah. Peraturan Imigresen juga dipinda bagi membolehkan lelaki warga asing yang berkahwin dengan wanita rakyat Malaysia memperbaharu pas lawatan mereka setiap tahun berbanding dengan tempoh pembaharuan sebelumnya, iaitu antara satu hingga enam bulan bergantung pada negara asal pemohon. Peruntukan yang sama juga diberikan kepada wanita warga asing yang berkahwin dengan lelaki rakyat Malaysia yang telah berpisah atau bercerai.

13.17 Sebagai suri rumah, wanita memainkan peranan terpenting dalam masyarakat. Menyedari peranan ini dan bagi menjamin kestabilan kewangan wanita pada hari tua, suami boleh membuat sumbangan pendapatan mereka kepada akaun isteri melalui skim sumbangan pekerja persendirian di bawah Kumpulan Wang Simpanan Pekerja (KWSP).

13.18 Pelbagai usaha dilaksanakan bagi memastikan penyeragaman dalam penghakiman kes berhubung Undang-Undang Keluarga Islam di semua negeri. Dalam tempoh Rancangan, 11 negeri dan Wilayah Persekutuan Kuala Lumpur, Labuan dan Putrajaya telah menerima model yang seragam. Di samping itu, pelaksanaan dan pemantauan yang cekap dan berkesan juga dilaksanakan bagi undang-undang dan penghakiman berkaitan isu keluarga seperti perceraian dan nafkah kepada bekas isteri. Sehubungan ini, bahagian khas bagi penyelarasan dan penguatkuasaan undang-undang telah ditubuhkan di Jabatan Kemajuan Islam Malaysia (JAKIM).

Keganasan Terhadap Wanita

13.19 Dalam tempoh Rancangan, usaha diambil bagi membendung peningkatan bilangan kes keganasan terhadap wanita. Di samping mengkaji semula perundangan sedia ada dan memperkenalkan perundangan baru, program pencegahan dan pemulihan juga dilaksanakan. Sejumlah 43 program yang dilaksanakan telah memberi manfaat kepada 45,000 peserta. Kempen Wanita Menentang Keganasan (WAVE) peringkat kebangsaan dilancarkan pada tahun 2002 bagi meningkatkan kesedaran terhadap keganasan rumah tangga. Di samping itu, persatuan sukarela WAVE ditubuhkan di semua negeri. Latihan diberikan dan maklumat disampaikan kepada ahli persatuan untuk mengenal pasti penderaan dan rawatan kepada mangsa. Seramai 300 sukarelawan dilatih dan ditempatkan di pusat khidmat masyarakat, hospital dan rumah perlindungan.

Jentera Nasional untuk Kemajuan Wanita

13.20 Kerajaan, sektor swasta dan NGO telah bekerjasama untuk meningkatkan taraf wanita serta memastikan kerjasama dan penyelarasan yang lebih berkesan dalam melaksanakan aktiviti bagi kaum wanita dan keluarga mereka. Dalam tempoh Rancangan, Kementerian Pembangunan Wanita, Keluarga dan Masyarakat

ditubuhkan bagi menangani isu berkaitan wanita secara bersepadu. Sehubungan ini, Majlis Penasihat Wanita Negara disusun semula dan keahliannya ditambah bagi membolehkan pertukaran pandangan, percambahan idea dan maklumat mengenai isu wanita yang lebih baik. Di samping itu, majlis pembangunan wanita dan keluarga telah ditubuhkan di peringkat negeri serta di setiap kawasan parlimen bagi mewujudkan jalinan dengan wanita di peringkat akar umbi.

13.21 Bagi memperkukuh lagi jentera nasional dan meningkatkan keberkesannya, Jawatankuasa Kabinet bagi Kesaksamaan Gender ditubuhkan pada tahun 2004 untuk menyediakan hala tuju dasar dan memantau aktiviti berkaitan dengan pembangunan wanita dan keluarga. Pegawai tumpuan untuk urusan gender telah dilantik di semua kementerian dan agensi bagi memastikan perspektif gender disepadukan dalam usaha penggubalan dasar dan pelaksanaan program serta penghapusan segala bentuk diskriminasi terhadap wanita. Di samping itu, projek perintis bagi memasukkan perspektif gender dalam proses belanjawan negara dilaksanakan di lima kementerian. Bagi memastikan pengumpulan dan penyusunan data mengikut gender secara bersistem, sistem maklumat mengikut gender juga telah dibangunkan untuk memudahkan analisis. Menyedari pentingnya peranan wanita dalam pembangunan negara, Kerajaan bersetuju menetapkan kuota sekurang-kurangnya 30 peratus wanita memegang jawatan di peringkat pembuat dasar dalam sektor awam. Sehubungan ini, sektor swasta dan NGO juga digalakkan untuk meningkatkan bilangan wanita di peringkat pengurusan dan jawatan utama.

13.22 Memandangkan peranan NGO penting dalam melengkapkan usaha Kerajaan membantu wanita dan keluarga, kursus bina upaya dilaksanakan untuk meningkatkan kemahiran kepemimpinan, pentadbiran, perancangan dan pengurusan kewangan di kalangan ahli. Di samping itu, sejumlah RM56.7 juta diagihkan kepada 550 NGO dan majlis pembangunan wanita dan keluarga di peringkat negeri bagi melaksanakan aktiviti dan program untuk wanita dan keluarga.

Penglibatan di Peringkat Antarabangsa

13.23 Dalam tempoh Rancangan, Kerajaan menunjukkan komitmen bagi mempertahankan hak dan maruah wanita di peringkat antarabangsa. Malaysia terlibat secara aktif dalam pelbagai mesyuarat dan inisiatif di peringkat serantau dan antarabangsa. Komitmen ini termasuk Mesyuarat Menteri-Menteri Wanita APEC, Jawatankuasa ASEAN Mengenai Wanita dan Suruhanjaya Mengenai Taraf Wanita di Pertubuhan Bangsa-Bangsa Bersatu. Melalui rancangan dua hala, Malaysia terus membangkitkan isu gender dan berkongsi pengalaman dalam meningkatkan taraf wanita.

13.24 Selaku pengerusi Pergerakan Negara-Negara Berkecuali (NAM), Malaysia mengambil inisiatif memasukkan isu berkaitan wanita sebagai sebahagian daripada agenda NAM. Sehubungan ini, Malaysia telah menjadi tuan rumah Mesyuarat Peringkat Menteri NAM Mengenai Pembangunan Wanita yang pertama pada tahun 2005. Mesyuarat tersebut mengesahkan Deklarasi Putrajaya dan Program Tindakan Mengenai Pembangunan Wanita dalam Negara Anggota NAM. Hasil Mesyuarat ini antaranya ialah penubuhan Pusat Pembangunan Gender NAM di Kuala Lumpur.

III. PROSPEK, 2006-2010

13.25 Dalam tempoh RMKe-9, usaha akan terus diambil bagi menangani isu berkaitan wanita bagi membolehkan wanita menggunakan potensi mereka sepenuhnya dan melibatkan diri dengan lebih berkesan sebagai rakan dalam pembangunan selaras dengan prinsip Islam Hadhari. Sehubungan ini, kekangan perundangan dan institusi yang menghalang penyertaan wanita yang lebih besar dalam bidang ekonomi akan dikaji semula untuk menggalakkan penglibatan yang aktif serta menyumbang kepada kemajuan yang lebih baik. Penekanan akan diberikan bagi memperkasa wanita dengan menyediakan akses yang lebih baik kepada pendidikan dan program meningkatkan kemahiran serta melibatkan mereka dalam proses membuat dasar. Inisiatif yang diambil akan berpandukan komitmen Persidangan Wanita Sedunia Keempat di Beijing pada tahun 1995 dan Mesyuarat Peringkat Menteri NAM Mengenai Pembangunan Wanita di Putrajaya pada tahun 2005. Teras strategik bagi meningkatkan lagi kemajuan wanita dalam tempoh Rancangan adalah seperti berikut:

- ❑ *menggalakkan peningkatan penyertaan wanita dalam tenaga buruh;*
- ❑ *meningkatkan peluang pendidikan dan latihan;*
- ❑ *meningkatkan penyertaan dalam perniagaan dan aktiviti keusahawanan;*
- ❑ *mengkaji semula undang-undang dan peraturan bagi meningkatkan taraf wanita;*
- ❑ *mombaiki lagi taraf kesihatan dan kesejahteraan wanita;*
- ❑ *mengurangkan keganasan terhadap wanita;*
- ❑ *mengurangkan kadar kemiskinan dan meningkatkan kualiti hidup;*
- ❑ *mengukuhkan jentera nasional dan keupayaan institusi; dan*
- ❑ *menyuarakan isu berkenaan wanita di peringkat antarabangsa.*

Peningkatan Penyertaan Wanita dalam Tenaga Buruh

13.26 Kerajaan akan terus menggalakkan lagi penyertaan wanita dalam tenaga buruh dan menyumbang ke arah peningkatan pembangunan sosioekonomi negara. Memandangkan penglibatan lebih ramai wanita dalam pasaran pekerjaan memerlukan keseimbangan yang lebih baik antara kerja tanpa bayaran dengan kerja berbayar, dasar pekerjaan yang berkesan perlu merangkumi lebih daripada penyediaan pekerjaan. Sehubungan ini, langkah akan diambil bagi memastikan penyediaan kemudahan sokongan yang perlu bagi membolehkan wanita menyertai pasaran pekerjaan. Usaha ini termasuk mengadakan amalan tempat kerja yang mesra keluarga dan program latihan yang sesuai. Pusat penjagaan kanak-kanak berasaskan komuniti dan pusat asuhan akan didirikan di kawasan perumahan terpilih bagi memastikan penjagaan berkualiti dan mampu dibayar disediakan. Di samping itu, wanita digalakkan memasuki semula pasaran pekerjaan dengan menyediakan peluang latihan semula.

13.27 Sektor swasta yang merupakan majikan terbesar akan digalakkan untuk memudahkan lagi penyertaan wanita dalam pasaran pekerjaan melalui penyediaan peraturan kerja yang lebih kondusif dengan mengambil kira pelbagai peranan dan tanggungjawab wanita. Kemudahan ini termasuk mewujudkan peraturan kerja baru dan fleksibel seperti telekerja, kerja sambilan dan perkongsian kerja. Di samping itu, usaha akan diambil bagi melaksanakan konsep bekerja dari rumah untuk menggalakkan wanita menceburi perniagaan kecil.

13.28 Memandangkan kerja mengurus rumah tangga dan penjagaan keluarga kekal dipertanggungjawabkan kepada wanita, ramai wanita memberikan keutamaan kepada tanggungjawab keluarga. Keadaan ini meningkatkan bilangan wanita dalam sektor tidak formal dengan peraturan kerja yang fleksibel. Sehubungan ini, langkah akan diambil supaya pekerja wanita dalam sektor tidak formal mempunyai akses yang lebih baik terhadap perlindungan sosial yang mencukupi untuk menghadapi kitaran hidup seperti sakit, kecacatan dan lanjut usia serta risiko pekerjaan.

Peningkatan Peluang Pendidikan dan Latihan

13.29 Menyedari keperluan sumber manusia kepada ekonomi berasaskan pengetahuan dan keperluan untuk bergerak kepada aktiviti nilai ditambah yang tinggi, lebih banyak peluang pendidikan dan latihan akan disediakan bagi membantu wanita memenuhi keperluan tersebut. Peluang latihan dan latihan semula akan disediakan bagi membolehkan lebih ramai wanita memperoleh kemahiran baru dan yang lebih tinggi sesuai dengan keperluan industri terutamanya dalam arus perubahan teknologi yang pesat. Sehubungan ini, sektor swasta juga digalakkan menyediakan peluang latihan kemahiran dan latihan semula kepada wanita termasuk dalam bidang teknologi baru.

13.30 Lebih ramai pelajar wanita akan digalakkan untuk mengikuti pengajian dalam bidang sains dan kejuruteraan. Sehubungan ini, program bimbingan kerjaya akan dilaksana di peringkat sekolah rendah bagi memberikan kesedaran yang lebih tinggi di kalangan pelajar wanita dan ibu bapa mengenai peluang pendidikan dan pekerjaan dalam bidang profesional dan teknikal. Kaunseling dan maklumat tentang prospek dalam bidang bukan akademik juga akan diberikan kepada pelajar wanita bagi menggalakkan mereka mengikuti pengajian vokasional dan teknikal. Di samping itu, peluang latihan di kolej komuniti dan institusi latihan kemahiran akan ditingkatkan bagi kemasukan pelajar wanita yang tercicir pengajian formal di peringkat sekolah. Bagi memastikan wanita terutamanya di luar bandar terus mendapatkan akses kepada ICT, program latihan formal dan tidak formal berkenaan aplikasi dan celik komputer akan dijalankan.

Peningkatan Penyertaan dalam Aktiviti Perniagaan dan Keusahawanan

13.31 Usaha untuk meningkatkan penglibatan wanita dalam aktiviti perniagaan dan keusahawanan akan diteruskan melalui penggabungan dan penyepaduan bantuan kewangan dan penyediaan program latihan yang lebih baik. Maklumat mengenai program ini akan disebarikan secara meluas. Bagi memudahkan lebih ramai wanita memperoleh pinjaman, program khusus untuk wanita akan diwujudkan dalam program bantuan kewangan sedia ada. Pelaksanaan konsep bekerja dari rumah akan memudahkan lagi penglibatan wanita dalam aktiviti perniagaan. Lebih banyak peluang akan disediakan kepada wanita untuk melibatkan diri dalam industri dan perniagaan berasaskan pertanian. Memandangkan bidang bioteknologi merupakan sumber pertumbuhan baru, usaha akan diambil untuk menggalakkan lebih ramai usahawan wanita memanfaatkan peluang daripada potensi bidang ini khususnya dalam bioteknologi pertanian dan penjagaan kesihatan. Usahawan wanita juga akan digalakkan untuk menubuhkan rangkaian dengan organisasi lain yang berjaya dalam dan luar negara.

Kajian Semula Undang-Undang dan Peraturan bagi Meningkatkan Taraf Wanita

13.32 Undang-undang dan peraturan sedia ada yang mendiskriminasikan atau menghalang kesejahteraan dan penyertaan wanita dalam usaha pembangunan akan dikaji semula. Menyedari pentingnya untuk memastikan kesejahteraan dan keselamatan wanita, Akta Pekerjaan 1955, Akta Perhubungan Perusahaan 1957 dan Akta Keselamatan dan Kesihatan Pekerjaan 1994 akan dipinda bagi memasukkan peruntukan untuk menghalang segala bentuk gangguan seksual di tempat kerja. Langkah akan terus diambil untuk memperkemas penguatkuasaan dan mempercepat pelaksanaan keputusan mahkamah, termasuk mahkamah syariah bagi memastikan perlindungan dan kebajikan wanita. Di samping itu, sektor swasta akan digalakkan untuk mengkaji semula perjanjian bersama bagi memastikan tiada diskriminasi gender.

Penambahbaikan Taraf Kesihatan dan Kesejahteraan Wanita

13.33 Dalam tempoh Rancangan, usaha untuk meningkatkan kesihatan wanita dan keluarga akan diteruskan. Bagi memastikan wanita sentiasa sihat, penekanan akan diberikan bagi melaksanakan program kesejahteraan, meningkatkan kesedaran tentang kesihatan serta menggalakkan pencegahan, pemeriksaan dan pengesanan awal penyakit yang spesifik seperti kanser terutamanya di kalangan wanita berpendapatan rendah dan di kawasan terpencil. Dasar dan strategi akan digubal untuk menyepadukan komponen kesihatan reproduktif ke dalam sistem penjagaan kesihatan asas. Klinik bergerak juga akan disediakan di bawah Program Nur Sejahtera bagi meningkatkan akses kepada perkhidmatan penjagaan kesihatan.

13.34 Usaha bersepadu akan diambil untuk meningkatkan kesedaran dan mendidik wanita tentang penyakit HIV/AIDS dan penyakit yang berjangkit melalui hubungan seks terutamanya golongan wanita muda. Program untuk mencegah pemindahan HIV daripada ibu kepada anak serta penyediaan penjagaan dan sokongan kepada mereka yang dijangkiti termasuk program kaunseling akan diteruskan. Pendidikan seks, kemahiran hidup dan program perubahan sikap akan terus dipergiat. Bagi memastikan program tersebut dilaksanakan secara berterusan dan berkualiti, garis panduan mengenai pendidikan seks yang digubal bersama NGO akan dilaksanakan. Di samping itu, program kesihatan reproduktif bagi remaja akan dilaksanakan oleh Kerajaan dan NGO dengan matlamat untuk memupuk nilai positif dan sikap bertanggungjawab serta menggalakkan gaya hidup sihat.

13.35 Langkah akan terus diambil untuk menyediakan penjagaan kesihatan yang menyeluruh dan bersepadu kepada wanita dan kanak-kanak. Sehubungan ini, hospital khusus untuk wanita dan kanak-kanak akan diwujudkan di Kuala Lumpur. Kemudahan ini akan berfungsi sebagai pusat rujukan negara bagi kesihatan dan kesejahteraan wanita dan kanak-kanak serta menjalankan penyelidikan mengenai penyakit yang biasa dihadapi oleh mereka.

Pengurangan Keganasan Terhadap Wanita

13.36 Usaha bersepadu akan terus diambil bagi meningkatkan kesedaran bahawa keselamatan dan kesejahteraan wanita dan keluarga adalah tanggungjawab semua. Program kesedaran dan latihan yang berkaitan dengan pemahaman peranan dan keperluan gender, pencegahan penderaan dan keganasan, penyelesaian konflik dan pengekalan keharmonian keluarga akan dilaksanakan oleh Kerajaan dan NGO. Pelaksanaan kempen WAVE juga akan dipergiat dengan penyertaan dan penglibatan yang lebih meluas di kalangan masyarakat. Kemudahan perlindungan kepada mangsa keganasan rumah tangga akan diwujudkan di Rumah Nur yang sedia ada di lima negeri, iaitu Kelantan, Melaka, Pahang,

Sabah dan Selangor. Kemudahan di Selangor juga akan digunakan untuk menyediakan perlindungan kepada wanita warga asing yang menjadi mangsa penyeludupan manusia.

13.37 Sektor swasta juga akan digalakkan menyertai usaha menghapuskan keganasan terhadap wanita. Kerajaan dengan kerjasama NGO akan memastikan wujudnya mekanisme sokongan kepada mangsa keganasan rumah tangga termasukewartakan lebih banyak rumah perlindungan dan menyediakan sukarelawan terlatih serta menempatkan mereka di lokasi strategik seperti hospital dan balai polis. Kursus kepekaan gender akan dilaksanakan bagi agensi yang terlibat dalam menangani dan menguruskan kes keganasan rumah tangga. Sehubungan ini, prosedur operasi standard akan disediakan untuk kegunaan agensi dan NGO yang berkaitan bagi memastikan keselarasan dan keberkesanan yang lebih baik dalam menangani kes tertentu.

Pengurangan Kadar Kemiskinan dan Peningkatan Kualiti Hidup

13.38 Usaha akan diambil bagi mengurangkan kadar kemiskinan di kalangan wanita khususnya di kawasan luar bandar termasuk Sabah dan Sarawak. Bagi mengatasi kemiskinan bandar, program untuk wanita miskin di kawasan bandar akan dibangunkan. Penekanan khusus akan diberikan kepada ibu tunggal melalui pembentukan pelan tindakan strategik yang akan menggariskan program pendidikan dan latihan serta pendekatan bagi memudahkan penglibatan ibu tunggal dalam aktiviti yang menjanakan pendapatan. Menerusi pendekatan ini, program Inkubator Kemahiran Ibu Tunggal (I-KIT) akan diperkenalkan untuk meningkatkan kemahiran ibu tunggal. I-KIT akan memberikan tumpuan kepada tujuh bidang kemahiran, iaitu jahitan, kraf tangan, pelancongan, terapi kecantikan, perniagaan, keusahawanan dan penjagaan kanak-kanak. Program Anak Angkat akan dilaksanakan melalui perkongsian pintar dengan sektor swasta. Di bawah program ini, syarikat swasta akan digalakkan untuk menyediakan sokongan kewangan bagi pendidikan anak kepada ibu tunggal. Kerajaan akan melengkapkan usaha tersebut dengan menyediakan insentif dalam bentuk rebat cukai kepada syarikat terlibat.

Pengukuhan Jentera Nasional dan Keupayaan Institusi

13.39 Dalam tempoh Rancangan, jentera nasional dan keupayaan institusi bagi kemajuan wanita akan diperkukuh. Usaha juga akan diambil untuk mencapai kuota 30 peratus wanita memegang jawatan dalam kategori pembuat keputusan di sektor awam. Ke arah mencapai matlamat ini, lebih banyak peluang akan disediakan kepada wanita untuk memegang jawatan utama dalam perkhidmatan awam. Di samping itu, penekanan akan diberikan untuk melantik lebih ramai wanita sebagai ahli majlis dalam pihak berkuasa tempatan.

13.40 Latihan akan disediakan bagi meningkatkan keberkesanan tumpuan untuk pengurusan gender dalam agensi awam bagi memastikan dasar, strategi dan program di agensi tersebut mengambil kira perspektif gender. Program analisis bajet dan kepekaan gender akan dilaksanakan oleh penggubal dan perancang dasar. Usaha yang lebih berkesan juga akan diambil bagi memastikan pengumpulan dan penyediaan data mengikut gender yang bersistem untuk memudahkan analisis yang berkesan, memantau, menilai impak dan menggubal dasar. Di samping itu, pelaksanaan bajet gender akan diperluas secara berperingkat ke kementerian yang lain.

13.41 Selaras dengan teras pembangunan berasaskan masyarakat, penekanan yang lebih akan diberikan untuk mengarusperdanakan gender. Ke arah mencapai matlamat ini, strategi mengarusperdanakan gender akan memastikan perspektif gender sentiasa diambil kira dalam penggubalan dasar, strategi dan program utama sektoral. Di samping itu, indeks pembangunan berkaitan gender akan dibangunkan untuk menyediakan petunjuk kesaksamaan gender di negara ini.

13.42 Majlis pembangunan wanita dan keluarga di peringkat negeri dan kawasan parlimen akan terus mengukuhkan jalinan dengan wanita di peringkat akar umbi. Sehubungan ini, latihan akan disediakan kepada ahli majlis untuk meningkatkan keberkesanan mereka dalam penggubalan dan pelaksanaan program serta menyelesaikan isu yang berkaitan dengan wanita di peringkat akar umbi.

13.43 NGO akan terus digalakkan untuk memainkan peranan sebagai pelengkap kepada usaha Kerajaan dalam memajukan wanita khususnya wanita yang kurang memperoleh faedah pembangunan. Bagi tujuan ini, sokongan kewangan akan diberikan kepada NGO untuk melaksanakan program yang memberikan faedah secara langsung kepada wanita dan menambah baik kualiti hidup. Di samping itu, latihan akan diberikan kepada NGO bagi memastikan sikap profesionalisme diamalkan dalam menangani isu yang berkaitan dengan wanita.

Menyuarakan Isu Berkenaan Wanita di Peringkat Antarabangsa

13.44 Kerajaan bersama sektor swasta dan NGO akan terlibat secara aktif dalam forum antarabangsa untuk memajukan wanita. Penglibatan ini membolehkan Malaysia berkongsi pengalaman dalam bidang tertentu seperti pembasmian kemiskinan, pencapaian pendidikan dan peningkatan taraf kesihatan serta pengenalan kepada pendekatan pembangunan yang lebih menyeluruh.

13.45 Penubuhan Pusat Pembangunan Gender NAM di Malaysia akan membolehkan tindakan bersepadu di peringkat antarabangsa bagi memajukan dan memperkasa wanita melalui pendekatan pendidikan sepanjang hayat. Sehubungan ini, Pusat tersebut akan menjalankan pelbagai program termasuk bina upaya, pertukaran pendapat dan maklumat serta penyelidikan di samping kerjasama erat dengan organisasi dan institusi antarabangsa.

IV. INSTITUSI PELAKSANA

13.46 Dalam tempoh RMKe-9, Kementerian Pembangunan Wanita, Keluarga dan Masyarakat sebagai agensi peneraju akan terus melaksanakan program untuk memajukan lagi wanita. Usaha tersebut akan dilengkapi dengan penyertaan kementerian utama yang lain seperti Kementerian Pelajaran, Kementerian Kesihatan, Kementerian Sumber Manusia dan Kementerian Perdagangan Antarabangsa dan Industri serta sektor swasta dan NGO.

V. PENUTUP

13.47 Dalam tempoh RMKe-8, wanita telah mencapai kemajuan dalam pelbagai bidang pembangunan dengan peningkatan akses kepada pendidikan dan latihan, penjagaan kesihatan dan peluang pekerjaan. Dalam tempoh RMKe-9, usaha akan diambil untuk meningkatkan lagi taraf wanita bagi membolehkan pencapaian potensi mereka sepenuhnya dan menyumbang kepada pembangunan sosial dan ekonomi negara. Sehubungan ini, penekanan akan diberikan untuk mengarusperdanakan gender dan memasukkan pertimbangan gender ke dalam penggubalan dasar dan program. Penekanan juga akan diberikan bagi melengkapkan wanita dengan kemahiran dan pengetahuan serta mewujudkan persekitaran yang menggalakkan bagi menyokong dan memajukan lagi wanita.